

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Departament Rolnictwa

Informacja sygnalna

Wyniki wstępne

Warszawa, 28.07.2010 r.

BADANIE PRODUKCJI ROŚLINNEJ

**WSTĘPNY SZACUNEK GŁÓWNYCH
ZIEMIOPŁODÓW ROLNYCH I OGRODNICZYCH ¹⁾**

Wyniki wstępnego szacunku produkcji głównych upraw rolnych i ogrodnich w 2010 r. przedstawiają się następująco:

- **zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wstępnie szacuje się na 25,1 - 26,1 mln t, tj. o 10% - 7% mniej od zbiorów ubiegłorocznych, ale o 1% - 5% więcej od średniej z lat 2001-2005;**
- **zbiory rzepaku i rzepiku ocenia się na ok. 2,2 mln t, tj. o ok. 11% mniej od zbiorów ubiegłorocznych i zdecydowanie więcej – o ok. 89% od średnich zbiorów z lat 2001-2005;**
- **produkcję warzyw gruntowych ocenia się na 4,3 mln t, tj. o ponad 10% mniej od zbiorów ubiegłorocznych i o ponad 7% mniej od średnich zbiorów z lat 2001-2005;**
- **przewiduje się, że zbiory owoców z drzew wyniosą niespełna 2,6 mln t, tj. o blisko 18% mniej od zbiorów ubiegłorocznych oraz o blisko 8% mniej od średnich zbiorów z lat 2001-2005;**
- **zbiory owoców z krzewów owocowych szacuje się na ponad 0,5 mln t, tj. o 4% mniej od zbiorów ubiegłorocznych, ale prawie 11% więcej od średnich zbiorów z lat 2001-2005.**

¹⁾Informacja zawiera wyniki wstępnego szacunku plonów i zbiorów zbóż, rzepaku i rzepiku, warzyw gruntowych i owoców a także I pokosu traw łąkowych oraz oceny stanu plantacji ziemniaków i buraków cukrowych, opracowane na podstawie ekspertyz przeprowadzonych na początku lipca.

Oceny dokonano w oparciu o:

- ekspertyzy rzeczoznawców GUS (od szczebla gminnego) opracowane na podstawie lustracji pól, łąk i sadów,
- sprawozdawczość gospodarstw osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej,
- badanie biometryczne plonów pszenicy ozimej i żyta przeprowadzone na plantacjach w wylosowanych gospodarstwach indywidualnych (13,5 tys.),
- badania stanu roślin uprawnych wykonane w Instytucie Geodezji i Kartografii.

Korzystny wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w bieżącym roku miały przede wszystkim:

- ◆ dobre wyrośnięcie i rozkrzewienie zbóż ozimych oraz rzepaku i rzepiku ozimego w końcowej fazie wzrostu jesienią 2009 r.,
- ◆ średni stan zasiewów zbóż ozimych oraz na ogół dobry stan zasiewów rzepaku i rzepiku ozimego wiosną 2010 r. (ocena upraw dokonana przez rzeczoznawców terenowych GUS była o 0,1 stopnia kwalifikacyjnego niższa od wysokiej oceny z roku poprzedniego, a zasiewy rzepaku i rzepiku ozimego były ocenione wyżej od ubiegłorocznych o 0,1 stopnia kwalifikacyjnego),
- ◆ opady deszczu występujące od końca pierwszej dekady maja, które znacznie poprawiły stan uwilgotnienia gleby po okresie zbyt słabego zaopatrzenia roślin w wodę w kwietniu.

Niekorzystnie natomiast wpłynęły:

- ◆ niezbyt dobre warunki zimowania upraw (zaorano 1,3% zasianej powierzchni zbóż ozimych oraz 3,1% zasianej powierzchni rzepaku i rzepiku ozimego),
- ◆ duże wahania temperatur w marcu między dniem a nocą oraz wzrost temperatury powietrza przy zalegającym na polach śniegu, co przyczyniało się do wyprzenia ozimin,
- ◆ chłody, a także nadmiar wilgoci w glebie od II połowy kwietnia i w maju spowodowały opóźnienie siewów zbóż jarych, słabe wschody upraw oraz utrudnienia w terminowym prowadzeniu zabiegów agrotechnicznych,
- ◆ niedostateczne działanie środków ochrony roślin i herbicydów spowodowane trudnymi warunkami meteorologicznymi (nawracającymi deszczami),
- ◆ mniejsza ilość stosowanych przez rolników zabiegów agrotechnicznych i uprawek pielęgnacyjnych (brak możliwości wjazdu na nasiąkniętą wodą pola) oraz małe wykorzystanie kwalifikowanego materiału siewnego i sadzeniakowego,
- ◆ zwiększone porażenie chorobami grzybowymi,
- ◆ występujące w maju i czerwcu intensywne opady deszczu, powodujące podtopienia pól i powodzie. W wielu gospodarstwach rolnych odnotowano straty w uprawach rolnych i ogrodniczych oraz na trwałych użytkach zielonych. Według rzeczoznawców terenowych GUS powierzchnia zalanych i podtopionych użytków rolnych wynosiła ok. 580 tys. ha. Największe straty wystąpiły w województwie podkarpackim (ok. 11% powierzchni zalanych i podtopionych użytków rolnych), małopolskim (ok. 9%) oraz opolskim, świętokrzyskim i śląskim (po ok. 8%). Zalaniu i podtopieniu uległo ok. 2,7% powierzchni zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, po ok. 6% powierzchni

uprawy ziemniaków i warzyw gruntowych oraz ponad 13% powierzchni trwałych użytków zielonych.

W bieżącym roku do dwufazowego zbioru rzepaku ozimego przystąpiono lokalnie w I połowie lipca wykorzystując korzystne warunki pogodowe. W tym samym okresie rozpoczęto koszenie jęczmienia ozimego, a w III dekadzie lipca przystąpiono do koszenia żyta oraz mieszanek zbożowych.

Zboża

Wstępnie szacuje się, że **powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wynosi ponad 8,1 mln ha¹**, tj. o 1,4% mniej niż przed rokiem, z tego:

- pszenicy około 2,4 mln ha tj. o ok. 2,6% więcej niż w 2009 r.,
- żyta około 1,4 mln ha tj. na poziomie roku ubiegłego,
- jęczmienia około 1,1 mln ha tj. o ok. 3,2% mniej,
- owsa około 0,5 mln ha tj. o 2,7% więcej niż w 2009 r.,
- pszenżyta około 1,3 mln ha tj. o 14,1% mniej od zasiewów ubiegłorocznych,
- mieszanek zbożowych około 1,4 mln ha tj. o 4,1% więcej od zasiewów ubiegłorocznych.

Tabl. 1. Powierzchnia, plony i zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi

Wyszczególnienie	2001-2005 ^{a)}	2009	2010 ^{b)}	
	w liczbach bezwzględnych			2009=100
Powierzchnia w mln ha	8,0	8,2	8,1	99
Plony z 1 ha w dt	30,9	34,1	31,0 – 32,2	91 – 94
Zbiory w tys. t	24799,6	28020,1	25137,7 – 26131,9	90 - 93

a) Przeciętne roczne. b) Szacunek wstępny.

W strukturze zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi **zwiększył się udział powierzchni uprawy zbóż jarych z 38,5% w 2009 r. do 41,0% w br., a zmniejszył się udział powierzchni zbóż ozimych z 61,5% do 59,0%.**

Wstępnie szacuje się, że **plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosą 31,0 – 32,2 dt/ha, tj. o 3,1 – 1,9 dt/ha (o 9% – 6%) mniej niż w 2009 r.,** a w porównaniu do średniej z lat 2001-2005 więcej o 0,1 – 1,3 dt/ha (o 0,3% – 4,2%).

¹ Powierzchnię zasiewów upraw rolnych i ogrodnich ustalono na podstawie sprawozdawczości z gospodarstw rolnych i ogrodnich osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz szacunków rzeczoznawców terenowych GUS.

Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oceniono na 25137,7 – 26131,9 tys. t, tj. o 2882,4 – 1888,2 tys. t (o 10% - 7%) mniej niż w 2009 r.

Plony zbóż ozimych łącznie z ozimymi mieszankami zbożowymi wstępnie oceniono na 33,3 – 34,8 dt/ha, tj. o 3,3 – 1,8 dt/ha (o 9% - 5%) mniej od ubiegłorocznych.

Plony poszczególnych gatunków zbóż ozimych przedstawia poniższa tabela:

Tabl. 2. Plony zbóż ozimych

Wyszczególnienie	2001-2005 ^{a)}	2009	2010 ^{b)}	
	z 1 ha w dt			2009=100
Pszenica	39,6	43,2	39,6 – 41,4	92 – 96
Żyto	24,4	26,6	23,5 – 24,9	88 – 94
Jęczmień	36,0	42,7	38,5 – 39,5	90 – 93
Pszenżyto	32,9	36,3	33,5 – 34,7	92 – 96
Mieszanki zbożowe	29,2	32,2	28,9 – 30,8	90 - 96

a) Przeciętne roczne. b) Szacunek wstępny.

Zbiory zbóż ozimych wstępnie wyszacowano na 15935,6 – 16662,8 tys. t, w tym:

- pszenicy na 7869,5 – 8226,2 tys. t, tj. o 9% - 5% mniej niż w 2009 r.,
- żyta na 3281,5 – 3476,8 tys. t, tj. o 12% - 6% mniej niż w roku ubiegłym,
- jęczmienia na 780,0 – 800,6 tys. t, tj. o 19% - 17% mniej niż w roku ubiegłym,
- pszenżyta na 3815,0 – 3957,3 tys. t, tj. o 22% - 19% mniej od zbiorów ubiegłorocznych,
- mieszanek zbożowych na 189,5 – 201,9 tys. t, tj. o 26% - 21% mniej niż w 2009 r.

Plony zbóż jarych łącznie z jarymi mieszankami zbożowymi wstępnie oceniono na 27,7 – 28,5 dt/ha, tj. o 2,3 – 1,5 dt/ha (o 8% - 5%) mniej niż w 2009 r.

Plony poszczególnych gatunków zbóż jarych przedstawia poniższa tabela:

Tabl. 3. Plony zbóż jarych

Wyszczególnienie	2001-2005 ^{a)}	2009	2010 ^{b)}	
	z 1 ha w dt			2009=100
Pszenica	31,1	32,7	30,2 – 31,1	92 – 95
Jęczmień	31,0	32,4	30,0 – 30,3	93 – 94
Owies	24,7	26,9	24,5 – 25,7	91 – 96
Pszenżyto	27,0	29,3	26,8 – 27,6	91 – 94
Mieszanki zbożowe	27,4	28,8	26,6 – 27,6	92 - 96

a) Przeciętne roczne. b) Szacunek wstępny.

Zbiory zbóż jarych łącznie z jarymi mieszankami zbożowymi wstępnie wyszacowano na 9202,1 – 9469,1 tys. t, w tym:

- pszenicy na 1271,4 – 1310,1 tys. t, tj. o 15% - 19% więcej niż w roku ubiegłym,
- jęczmienia na 2753,7 – 2778,2 tys. t, tj. o 9% - 8% mniej niż zbiory ubiegłoroczne,
- owsa na 1321,4 – 1386,1 tys. t, tj. o 7% - 2% mniej,
- pszenżyta na 321,6 – 331,7 tys. t, tj. o 5% - 2% mniej,
- mieszanek zbożowych na 3534,0 – 3662,9 tys. t, tj. o 3% mniej do 1% więcej niż w 2009r.

Ze wstępnego szacunku upraw rolnych przeprowadzonego przez rzeczoznawców gminnych GUS w połączeniu ze sprawozdawczością z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek wynika, że w bieżącym roku powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w porównaniu do ubiegłorocznej uległa zmniejszeniu na rzecz zwiększenia powierzchni upraw strączkowych i motylkowych oraz ziemniaków i kukurydzy na ziarno. Zmniejszenie plonowania zbóż w porównaniu do roku ubiegłego jest przede wszystkim wynikiem złych warunków termiczno-wilgotnościowych w okresie wegetacji tj. nadmiaru opadów w maju i do połowy czerwca oraz wysokiej temperatury powietrza, dużego nasłonecznienia i niedostatecznego uwilgotnienia gleby w końcu czerwca i w lipcu. Zmniejszenie produkcji zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w bieżącym roku będzie wynikiem niższych od ubiegłorocznych plonów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oraz zmniejszonej powierzchni zasiewów.

Rzepak i rzepik

Wstępnie szacuje się, że powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku łącznie wynosi ponad 0,7 mln ha i jest mniejsza od ubiegłorocznej o blisko 4%. Nastąpiło zmniejszenie powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku ozimego o ponad 5%, natomiast zwiększyła się powierzchnia zasiewów rzepaku i rzepiku jarego o około 30% (ma on jednak niewielkie znaczenie w ogólnym bilansie produkcji rzepaku).

Siewy rzepaku ozimego pod zbiory w 2010 r. prowadzono w niezbyt korzystnych warunkach agrometeorologicznych. Warunki wilgotnościowe gleby nie sprzyjały szybkiemu kiełkowaniu nasion i wschodom roślin. Poprawa warunków agrometeorologicznych w październiku i dość długi okres wegetacji ozimin spowodowały, że przed okresem zimowego spoczynku rośliny bardzo dobrze wyrosły, rozkrzewiły się i były odpowiednio zahartowane. W czasie zimy 2009/2010 warunki atmosferyczne na ogół nie stwarzały zagrożenia dla zimujących roślin. Pod koniec marca obserwowano szereg zjawisk atmosferycznych mających niekorzystny wpływ na stan plantacji rzepaku i rzepiku. Wielokrotne procesy zamarzania i rozmarzania wierzchniej warstwy gruntu powodowały osłabienie systemu korzeniowego upraw, a długie zaleganie na polach grubej warstwy śniegu, przy dość wysokich temperaturach powietrza powodowało wyprzenie roślin. Ruszenie wegetacji rzepaku i rzepiku ozimego na obszarze całego kraju obserwowano na przełomie marca i kwietnia.

W pierwszej połowie kwietnia rolnicy przystąpili do siewu rzepaku jarego, a wegetacja rzepaku przebiegała na ogół bez zakłóceń, pomimo występowania porannych przymrozków. W drugiej połowie kwietnia, znaczny wzrost temperatury powietrza i gleby spowodował gwałtowny rozwój roślin. W tym okresie lokalnie na niektórych plantacjach zaobserwowano niedostateczne uwilgotnienie gleby utrudniające rozwój roślin. Intensywne opady deszczu od drugiej dekady maja poprawiły stan plantacji po kwietniowym niedoborze wilgoci w glebie. Nawracające, intensywne opady deszczu w maju i w pierwszej połowie czerwca spowodowały podtopienia niektórych plantacji, a utrzymujący się wysoki poziom wód gruntowych utrudniał prowadzenie prac pielęgnacyjnych i tym samym przyczynił się do pogorszenia stanu plantacji rzepaku i rzepiku.

Kwitnienie rzepaku ozimego, a także jarego było bardzo wczesne, obfite i bardzo długie, jednak zmienna pogoda nie zawsze sprzyjała zapylaniu i dobremu wiązaniu łuszczyń.

Szacuje się, że plony rzepaku i rzepiku ogółem wyniosą około 28,5 dt/ha i będą niższe od ubiegłorocznych o ok. 7%.

Na wysokość plonów rzepaku i rzepiku korzystnie wpłynęły:

- wczesne rozpoczęcie siewów jesienią 2009 r.,
- dobry rozwój i zahartowanie roślin przed wejściem w okres zimowego spoczynku, niekorzystny wpływ miały natomiast:
- niezbyt dobre warunki zimowania roślin rzepaku,
- niekorzystne warunki pogodowe w czasie kwitnienia rzepaku i rzepiku,
- niższy poziom nawożenia oraz niedostateczna ochrona przed zachwaszczeniem oraz chorobami grzybowymi
- przedłużający się okres zbiorów rzepaku i rzepiku spowodowany opadami deszczu w III dekadzie lipca.

Rzeczoznawcy GUS szacują, że przy zmniejszonej w porównaniu do roku ubiegłego powierzchni zasiewów rzepaku i rzepiku oraz niższym od ubiegłorocznego plonowaniu, zbiory będą niższe od bardzo wysokich ubiegłorocznych o około 11%.

Tabl. 4. Powierzchnia, plony i zbiory rzepaku i rzepiku

Wyszczególnienie	2001-2005 ^{a)}	2009	2010 ^{b)}	
	w liczbach bezwzględnych			2009=100
Powierzchnia w mln ha	0,5	0,8	0,8	96
Plony z 1 ha w dt	24,6	30,8	28,5	93
Zbiory w tys. t	1178,4	2496,8	2221,6	89

a) Przeciętne roczne b) Szacunek wstępny.

Uprawy okopowe

Sadzenie ziemniaków przeznaczonych na wczesny zbiór rozpoczęło się w bieżącym roku w II połowie kwietnia, natomiast większość plantacji ziemniaków zostało zasadzonych w III dekadzie kwietnia i na początku maja. W II dekadzie maja rozpoczęły się wschody ziemniaków. Dobre uwilgotnienie gleby w maju i czerwcu spowodowało, że ziemniaki gwałtownie przyspieszyły wzrost, wytwarzając dużą powierzchnię asymilacyjną, jednak niezbyt rozbudowany system korzeniowy. Pod koniec czerwca na plantacjach obserwowano już kwitnienie ziemniaków.

Przedłużający się okres intensywnych, występujących z dużą częstotliwością opadów deszczu, często o charakterze burzowym, powodował, że na niektórych plantacjach obserwowano nadmiar wilgoci w glebie. Częste opady spowodowały utrudnienia we

właściwej pielęgnacji plantacji roślin okopowych, także brak możliwości zastosowania ochrony przed chorobami i szkodnikami.

O wysokości plonowania ziemniaków zadecyduje dalszy przebieg wegetacji – w tym dalsze tempo rozwoju zarazy ziemniaka oraz możliwości skutecznej ochrony roślin przed tą chorobą.

Uwzględniając dotychczasowy przebieg wegetacji ocenia się, że stan plantacji ziemniaka jest gorszy od oceny z analogicznego okresu w roku ubiegłym i wynosi 3,3 stopnia kwalifikacyjnego (w roku 2009 - 3,7).

Do siewów buraków cukrowych przystąpiono w bieżącym roku już w marcu, ale powszechnie prowadzono je do połowy kwietnia. W drugiej dekadzie kwietnia na znacznym obszarze kraju zakończono siewy buraków. Dobre uwilgotnienie gleby i wzrost temperatury powietrza i gleby w II połowie kwietnia spowodowały dobre wschody i rozwój roślin. W niektórych rejonach kraju poranne przymrozki hamowały wschody roślin. Nadmierne opady deszczu w maju i czerwcu powodowały podtapianie plantacji i pogarszanie warunków wegetacji buraków cukrowych zwłaszcza ze względu na utrudnione chemiczne zwalczanie chwastów, zastosowanie prawidłowego nawożenia i ochrony roślin przed chorobami i szkodnikami.

Rzeczoznawcy terenowi ocenili obecny stan plantacji buraków cukrowych na 3,6 stopnia kwalifikacyjnego tj. o 0,2 stopnia kwalifikacyjnego niżej niż w roku ubiegłym.

Siano łąkowe

Zima nie spowodowała szkód na trwałych użytkach zielonych. Jedynie na niewielkich powierzchniach, gdzie dłużej utrzymywała się gruba pokrywa śnieżna oraz na łąkach z pozostającą wysoko wyrosniętą runią stwierdzono porażenie traw pleśnią śniegową. Stan trwałych użytków zielonych po zimie był na ogół dobry, oceniony na poziomie średniej z wielolecia. Wiosenna wegetacja roślin warunkowana czynnikami meteorologicznymi przebiegała bez specjalnych zakłóceń, mimo występowania w kwietniu niskich jak na tę porę roku temperatur powietrza i przejściowego, krótkiego niedoboru opadów. Trawy dobrze się rozkrzewiły, a z początkiem maja weszły w fazę strzelania w źdźbło. Intensywne deszcze w maju sprzyjały przyrostowi biomasy, jednak na łąkach położonych w obniżeniach terenu i w przykorytowych dolinach rzek stwierdzono nadmierne uwilgotnienie siedlisk łąkowych, a także zalania powodziowe i długo utrzymujące się zastoiska wody.

Do zbioru pierwszego pokosu siana łąkowego przystąpiono lokalnie w trzeciej

dekadzie maja, a sianokosy z powodu deszczy i nadmiernego uwilgotnienia gleby przeciągnęły się aż do I dekady lipca. Początkowo częste opady nie sprzyjały szybkiemu suszeniu skoszonych traw, a ze skoszonych łąk w późniejszym terminie zbierane siano było słabej jakości z powodu zwłóknienia i małej zawartości białka.

Z uwagi na brak dostępu do zalanych powierzchni łąk spowodowany nadmiernym uwilgotnieniem gleby oraz nieprzejezdnymi, rozmokłymi drogami dojazdowymi do kompleksów łąkowych przerośnięta ruń wylegała i gniła.

Na gorszą jakość siana miały więc wpływ:

- koszenie traw długo po przekwitnięciu, często przerośniętych,
- w początkowej fazie sianokosów długie zaleganie skoszonych traw na podmokłych łąkach spowodowane niemożliwością dosuszenia roślinności łąkowej.

Niekorzystna pogoda w początkowym okresie zbioru I pokosu uniemożliwiająca dosuszenie siana powodowała, że rolnicy w większym stopniu w tym czasie sporządzali sianokiszonki, natomiast trawa z łąk skoszonych w późniejszym okresie zbierana była na ogół w postaci sprasowanego siana.

Opady deszczu po zbiorze I pokosu bardzo korzystnie wpłynęły na odrost roślinności łąkowej na trwałych użytkach zielonych pod zbiory następnego pokosu.

Plony I pokosu traw łąkowych w przeliczeniu na siano oceniono na około 23,6 t/ha tj. na poziomie niższym od ubiegłorocznego o ok. 0,8 %.

Warzywa gruntowe

Według wstępnej oceny rzeczoznawców terenowych GUS, łączna powierzchnia uprawy warzyw gruntowych w bieżącym roku jest mniejsza do ubiegłorocznej o ponad 4%. Ograniczenie powierzchni uprawy wystąpiło dla większości gatunków warzyw gruntowych.

Siewy warzyw gruntowych rozpoczęły się w bieżącym roku później niż w latach przeciętnych. Warunki atmosferyczne w kwietniu na ogół sprzyjały wschodom roślin, jednak ich dalszy rozwój był spowolniony na skutek niskich, jak na tę porę roku, temperatur powietrza oraz nadmiernego uwilgotnienia gleby. Z powodu nadmiernego uwilgotnienia utrudnione było prowadzenie zabiegów agrotechnicznych, a także siewy późniejszych odmian warzyw. Obfite opady deszczu zwłaszcza w maju i w czerwcu w wielu rejonach kraju spowodowały podtopienia upraw, a na terenach leżących wzdłuż Wisły i Odry nawet

powodzie. Na części podtopionych terenów stosowano przesiewy warzyw gruntowych. Brak opadów deszczu i wysokie temperatury utrzymujące się od trzeciej dekady czerwca spowodowały szybkie wyczerpywanie się zapasów wody w glebie i nie sprzyjały dalszej wegetacji roślin.

Szacuje się, że łączna produkcja warzyw gruntowych w 2010 r. wyniesie przeszło 4,3 mln t i będzie o ponad 10% niższa od produkcji roku poprzedniego. Przewiduje się, że w porównaniu do roku ubiegłego niższe będą zbiory wszystkich podstawowych gatunków warzyw gruntowych. Największy spadek produkcji w porównaniu do roku 2009 przewiduje się dla cebuli, kapusty i marchwi jadalnej, zaś najmniejszy dla pomidorów.

Tabl. 5. Zbiory warzyw gruntowych

Wyszczególnienie	2001 – 2005 ^{a)}	2009	2010 ^{b)}		
	w tys. t			2001 – 2005 ^{a)} =100	2009 = 100
Ogółem	4653	4810	4316	92,8	89,7
kapusta	1365	1276	1124	82,3	88,1
kalafior	205	225	214	104,4	95,1
cebula	701	708	580	82,8	81,9
marchew jadalna	861	913	813	94,4	89,0
buraki ćwikłowe	365	351	333	91,2	94,8
ogórki	280	256	243	86,7	94,8
pomidory	235	265	259	110,1	97,4
pozostałe ^{c)}	641	815	750	117,1	92,1

a) Przeciętne roczne. b) Szacunek wstępny. c) Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar, szparagi, koper i inne.

Według wstępnych szacunków rzeczoznawców terenowych GUS plony kapusty w bieżącym roku będą znacznie niższe od ubiegłorocznych, a łączna produkcja tego gatunku wyniesie ponad 1,1 mln ton.

Szacuje się, że plonowanie i zbiory kalafiorów będą także niższe od ubiegłorocznych. Produkcję tego gatunku ocenia się na około 214 tys. ton.

Przy szacowanym obecnie słabszym plonowaniu cebuli i zmniejszeniu powierzchni jej uprawy (mimo przesiewów), przewiduje się, że produkcja tego gatunku wyniesie około 580 tys. t i będzie niższa od ubiegłorocznej o ponad 18%.

Zbiory marchwi jadalnej wstępnie ocenia się na ponad 813 tys. t, tj. o 11% mniej od produkcji roku ubiegłego.

Zbiory buraków ćwikłowych szacuje się na niespełna 333 tys. t, tj. o ponad 5% mniej od uzyskanych w roku poprzednim.

Na tegoroczne plonowanie warzyw korzeniowych niekorzystny wpływ może mieć występujące w wielu rejonach kraju w maju i do połowy czerwca nadmierne uwilgotnienie gleby, a następnie brak dostatecznej ilości wilgoci w glebie w drugiej połowie czerwca i w lipcu.

Przewiduje się, że plonowanie warzyw ciepłolubnych, zwłaszcza pomidorów, będzie tylko nieco niższe niż w roku ubiegłym. Tegoroczną produkcję pomidorów ocenia się na blisko 259 tys. t, tj. jedynie o 2,6% mniej w porównaniu do roku poprzedniego, natomiast zbiory ogórków szacuje się na 243 tys. t, tj. o ponad 5% mniej w porównaniu do produkcji 2009 roku.

Szacuje się, że produkcja warzyw z grupy „pozostałe” wyniesie w bieżącym roku około 750 tys. t, tj. o blisko 8% mniej niż w roku 2009.

Owoce z drzew

Wiosną nie odnotowano znaczących uszkodzeń zimowych w uprawach sadowniczych i na plantacjach truskawek, jednak warunki wegetacji w bieżącym roku były bardzo trudne dla drzew i krzewów owocowych i mają niekorzystny wpływ na plonowanie większości gatunków. Zaobserwowano ponadto nasilenie występowania chorób i szkodników, a utrudnione warunki prowadzenia oprysków uniemożliwiały bardzo często ochronę upraw sadowniczych (walkę z chorobami i szkodnikami utrudniała deszczowa aura). Wilgotna pogoda w dalszym okresie wegetacji przyczyniła się do rozwoju chorób grzybowych. Kwitnienie drzew owocowych było obfite (także moreli i brzoskwiń pomimo zimowych uszkodzeń pąków kwiatowych). Jednak z uwagi na zimno i opady deszczu w czasie kwitnienia obserwowano słaby oblot pszczoł. Występujące w okresie kwitnienia nocne przymrozki lokalnie uszkodziły kwiaty (zwłaszcza moreli, brzoskwiń oraz czereśni) i niekorzystnie wpłynęły na zawiązywanie owoców. Na obniżenie zbiorów może mieć wpływ przedłużające utrzymywanie się nadmiaru wilgoci w glebie, a także późniejsza susza glebowa. Owoce z tegorocznych zbiorów będą gorszej jakości z uwagi na występowanie chorób i szkodników oraz niesprzyjające, wręcz ekstremalne, warunki dla wzrostu owoców większości gatunków.

Według wstępnego szacunku zbiory owoców z drzew w bieżącym roku będą niższe od wysokich zbiorów uzyskanych w roku 2009 i wyniosą niespełna 2,6 mln t, tj. o blisko 18%

mniej niż w roku ubiegłym. Ocenia się, że tegoroczna łączna produkcja owoców z drzew będzie także niższa od średniej z lat 2001 – 2005 (o blisko 8%).

Przewiduje się, że niższa od ubiegłorocznej będzie produkcja wszystkich gatunków owoców z drzew, jednak obserwuje się duże zróżnicowanie plonowania między poszczególnymi odmianami.

Tabl. 6. Zbiory owoców z drzew

Wyszczególnienie	2001 – 2005 ^{a)}	2009	2010 ^{b)}		
	w tys. t			2001 – 2005 ^{a)} =100	2009 = 100
Ogółem	2762	3100	2554	92,4	82,4
jabłonie	2325	2626	2184	93,9	83,2
grusze	79	83	63	79,5	75,3
śliwy	114	121	90	79,2	74,6
wiśnie	177	189	155	87,5	81,9
czereśnie	43	51	38	87,4	74,5
pozostałe ^{c)}	24	30	24	100,5	80,7

a) Przeciętne roczne. b) Szacunek wstępny. c) Morele, brzoskwinie, orzechy włoskie.

Szacuje się, że zbiory jabłek w 2010 r. wyniosą 2184 tys. ton i będą o blisko 17% niższe od wysokich zbiorów 2009 roku, a także o ponad 6% niższe od średniej z lat 2001 – 2005. Ocenia się, że w bieżącym roku, podobnie jak w roku ubiegłym, wystąpi duże zróżnicowanie w owocowaniu między odmianami jabłoni. Przewiduje się, że znacznie słabsze będzie plonowanie odmian Ligol oraz Jonagold. Z uwagi na porażenie chorobami grzybowymi (szczególnie parchem jabłoni) oraz utrudnioną walką z nimi, plony na wielu plantacjach mogą być znacznie niższe od ubiegłorocznych, a jakość jabłek gorsza. W dużej części tegoroczne zbiory owoców mogą być przeznaczone do przemysłu.

Według wstępnego szacunku zbiory gruszek w obecnym sezonie będą o blisko jedną czwartą niższe w porównaniu do roku poprzedniego i wyniosą niespełna 63 tys. ton.

Na podstawie szacunku rzeczoznawców GUS tegoroczną produkcję śliwek ocenia się na poziomie około 90 tys. t, tj. o ponad jedną czwartą niżej niż w roku ubiegłym.

Według szacunku rzeczoznawców GUS zbiory wiśni w bieżącym roku będą o ponad 18% niższe od ubiegłorocznych i wyniosą około 155 tys. ton. Wiśnie w bieżącym roku słabiej zawiązały owoce, wystąpił duży opad zawiązków, a na części plantacji zamieranie liści. Ponadto owoce są przeważnie drobniejsze z uwagi na lipcowy niedobór wilgoci w glebie.

Produkcję czereśni ocenia się na niespełna 38 tys. t, tj. o ponad 25% mniej od

rekordowych zbiorów roku poprzedniego. Owoce tego gatunku są mniejsze i gorszej jakości.

Przewiduje się, że łączne zbiory pozostałych owoców z drzew wyniosą przeszło 24 tys. t, tj. o ponad 19% mniej niż w roku ubiegłym. W porównaniu z rokiem 2009 przewiduje się szczególnie duży spadek produkcji moreli (o blisko 24%).

Owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych

Szacuje się, że zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych wyniosą w bieżącym roku ok. 524 tys. t, tj. o 4% mniej niż w roku ubiegłym. Według wstępnego szacunku, niższe od ubiegłorocznych będą zbiory wszystkich podstawowych gatunków owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych, a jedynie produkcja owoców z grupy pozostałe będzie wyższa od uzyskanej w roku poprzednim.

Tabl. 7. Zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych

Wyszczególnienie	2001 – 2005 ^{a)}	2009	2010 ^{b)}		
	w tys. t			2001 – 2005 ^{a)} =100	2009 = 100
Ogółem	475	546	524	110,5	96,0
truskawki	179	199	175	97,6	88,0
maliny	51	82	81	158,9	99,0
porzeczki	181	196	195	107,6	99,3
agrest	22	16	15	70,4	96,5
jagodowe pozostałe ^{c)}	41	53	58	141,0	109,1

a) Przeciętne roczne. b) Szacunek wstępny. c) Aronia, borówka wysoka i inne owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych.

Szacuje się, że areał uprawy truskawek w bieżącym roku będzie nieco niższy od ubiegłorocznego. Na większości plantacji nie obserwowano strat mrozowych, ani przymrozkowych, w maju i w czerwcu na niżej położonych plantacjach wystąpiły podtopienia. Kwitnienie i zawiązywanie owoców truskawek było na ogół dobre, okres zbiorów był jednak skrócony, a owoce były gorszej jakości. W wielu rejonach kraju nadmierne opady deszczu w okresie zbiorów spowodowały gnicie owoców i zaobserwowano duże nasilenie występowania szarej pleśni. Z powodu braku dostatecznej ilości wilgoci w glebie w końcowym okresie zbioru owoce zasychały. Tegoroczną produkcję truskawek ocenia się na ok. 175 tys. t, tj. o 12% mniej niż w 2009 roku. Ostateczny poziom produkcji będzie uwarunkowana wysokością zbiorów truskawek jesiennych.

Produkcję malin w bieżącym roku, biorąc pod uwagę zbiór malin jesiennych, szacuje się na ok. 81 tys. t, tj. na poziomie nieznacznie niższym od ubiegłorocznego. Ostateczne zbiory będą uwarunkowane przebiegiem pogody podczas dalszego okresu wegetacji i wysokością zbiorów maliny jesiennej. Szacuje się natomiast, że plony maliny

letniej są nawet nieco wyższe w porównaniu do plonowania maliny letniej w roku ubiegłym.

Według szacunku rzeczoznawców GUS tegoroczne zbiory porzeczek ocenia się na ok. 195 tys. t, tj. tylko nieco mniej od uzyskanych w roku 2009.

Zbiory agrestu w bieżącym roku, według wstępnego szacunku, wyniosą ok. 15 tys. t i będą o blisko 4% niższe od ubiegłorocznych. Plonowanie tego gatunku było o ponad 4% niższe od uzyskanego w 2009 r.

Łączne zbiory pozostałych owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych ocenia się na ok. 58 tys. t, tj. o ponad 9% więcej w porównaniu do roku ubiegłego i o 41% więcej w porównaniu do średniej produkcji z lat 2001 - 2005. Powierzchnia uprawy owoców tej grupy z roku na rok zwiększa się, głównie poprzez wzrastające zainteresowanie uprawą borówki wysokiej i aronii. W bieżącym roku przewiduje się zwiększenie plonowania i zbiorów aronii, której produkcja w poprzednim sezonie była niezbyt wysoka.

X
X X

Szacunek wstępny produkcji głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich jest wynikiem ocen plonów i zbiorów przeprowadzonych przez ekspertów terenowych GUS uwzględniających niezwykle zróżnicowanie i zmienne tegoroczne warunki agrometeorologiczne zarówno w poszczególnych fazach rozwojowych roślin, jak i w ujęciach regionalnych. Przy opracowywaniu danych zbiorczych korzystano również z badań Instytutu Geodezji i Kartografii dotyczących oceny stanu roślin uprawnych.

Przedstawione szacunkowe oceny dotyczą stanu upraw do pierwszej dekady lipca, natomiast dalszy przebieg warunków agrometeorologicznych zadecyduje o faktycznej wysokości plonów i zbiorów.

Załącznik 1

Przebieg warunków agrometeorologicznych w okresie od jesieni 2009 r. do lata 2010 r.

Do siewów rzepaku ozimego pod zbiory 2010 r. lokalnie przystąpiono w drugiej dekadzie sierpnia, a powszechnie prowadzono je od 3 dekady tego miesiąca. Siewy rzepaku ozimego zakończono w I połowie września. Od pierwszej dekady września wykonywano siewy żyta i pszenżyta ozimego, a do siewów pszenicy ozimej przystąpiono powszechnie w drugiej dekadzie miesiąca.

W okresie siewów zbóż ozimych oraz rzepaku i rzepiku ozimego w końcu lata i jesienią 2009 r. panowały niezbyt sprzyjające warunki. W końcu sierpnia i we wrześniu siewy utrudniało nadmierne przesuszenie gleby. Warunki wilgotnościowe gleby również jeszcze w I dekadzie października nie sprzyjały szybkiemu kiełkowaniu ziarna i wschodom roślin. Ciągłe opady deszczu od drugiej połowy października uniemożliwiały sprawne dokończenie siewów oraz przeprowadzanie prac polowych, choć poprawiły się warunki wilgotnościowe gleby i miały korzystny wpływ na kiełkowanie i wzrost ozimin. Oziminy wysiane we wrześniu i pod koniec października zaczęły się krzewić.

W listopadzie oraz w pierwszej dekadzie grudnia wysoka jak na tę porę roku temperatura powietrza i gleby stwarzała dobre warunki do wzrostu i rozwoju ozimin. Dobowe wahania temperatury powietrza sprzyjały hartowaniu się roślin. Oziminy w końcowej fazie rozwoju były dostatecznie wyrosnięte i rozkrzewione, a ich stan przed wejściem w okres zimowego spoczynku oceniono jako dobry lub średni.

Występujące dopiero w drugiej dekadzie grudnia ochłodzenie przyczyniło się do zahamowania procesów życiowych roślin i wejścia roślin w stan zimowego spoczynku.

W grudniu przebieg pogody nie powodował większych zagrożeń dla upraw ozimych. Po okresie ocieplenia, które utrzymywało się w pierwszej dekadzie grudnia nastąpił zdecydowany spadek temperatury powietrza przy powierzchni gruntu nawet do -25°C . Przy zalegającej pokrywie śnieżnej nie spowodował on jednak nadmiernego wychłodzenia gleby, a temperatura gruntu na głębokości węzła krzewienia zbóż oraz rzepaku i rzepiku utrzymywała się w tym okresie powyżej wartości krytycznych dla roślin. W styczniu średnia temperatura wyniosła ok. $-7,1^{\circ}\text{C}$ i była niższa od średniej z wielolecia o ok. $5,3^{\circ}\text{C}$. Notowane w ciągu miesiąca, głównie w trzeciej dekadzie znaczne spadki temperatury powietrza dochodzące miejscami nawet do -30°C przy dość grubej na ogół pokrywie śnieżnej nie

spowodowały nadmiernego wychłodzenia wierzchniej warstwy gruntu na głębokości węzła krzewienia roślin. Lokalnie, podczas przejściowych ociepleń w ciągu miesiąca topniejący śnieg tworzył miejscami na polach zastoiska wody. Nocne spadki temperatury powodowały tworzenie się skorupy lodowej na powierzchni pól, co uszkadzało system korzeniowy roślin upraw ozimych.

Przebieg pogody w lutym również nie stwarzał większych zagrożeń dla upraw ozimych. Notowane na początku trzeciej dekady miesiąca, znaczne spadki temperatury powietrza przy powierzchni gruntu, lokalnie poniżej -20°C , były krótkotrwałe i występowały głównie w rejonach wschodniej części kraju. Zalegająca jednak nadal na polach dość gruba pokrywa śnieżna chroniła oziminy przed nadmiernym wychłodzeniem.

Znaczne pogorszenie stanu upraw obserwowano w pierwszej dekadzie marca. Wzrost temperatury powietrza przy zalegającej pokrywie śnieżnej oraz duże wahania temperatury między dniem i nocą występujące na przełomie lutego i marca oraz w pierwszym tygodniu marca spowodowały wyprzenia ozimin oraz porażenie roślin chorobami grzybowymi. Dodatkowo na powierzchni gleby na przemian rozmarzała w dzień, a zamarzała w nocy woda z topniejącego śniegu, co znacznie osłabiało oziminy, zwłaszcza rzepak i rzepik.

Pod koniec marca wzrost temperatury powietrza i gleby spowodował wznowienie procesów fizjologicznych roślin i w wielu rejonach kraju zaobserwowano ruszenie wegetacji roślin ozimych i na trwałych użytkach zielonych.

Występujące w drugiej i trzeciej dekadzie miesiąca opady deszczu przyczyniły się do dobrego, a miejscami nawet nadmiernego uwilgotnienia wierzchniej warstwy gleby. W trzeciej dekadzie marca przystąpiono do prowadzenia wiosennych prac polowych - nawożenia ozimin i trwałych użytków zielonych, a lokalnie rozpoczęto siewy owsa, natomiast już w II dekadzie kwietnia na znacznym obszarze kraju zakończono siewy zbóż jarych i buraków cukrowych oraz sadzenie ziemniaków. Jednak pojawiający się zwłaszcza pod koniec kwietnia nadmiar wilgoci w glebie i częste opady utrudniały prowadzenie ochrony roślin, a także innych zabiegów agrotechnicznych.

Wegetacja roślin w połowie kwietnia przebiegała na ogół bez większych zakłóceń pomimo występowania porannych przymrozków, które hamowały nieco wschody roślin jarych oraz spowalniały tempo ich wzrostu. W II połowie kwietnia, znaczny wzrost temperatury powietrza i gleby spowodował przyspieszenie wegetacji i gwałtowny rozwój roślin.

Warunki agrometeorologiczne w maju były niekorzystne dla rolnictwa. Występujące w ciągu miesiąca chłodne dni z ulewnymi deszczami wpłynęły niekorzystnie na tempo

wzrostu i rozwoju roślin. W wielu rejonach kraju w wyniku powodzi wiele gospodarstw zostało całkowicie zalanych, a uprawy zniszczone. Na obszarach nieobjętych powodzią występował znaczny nadmiar wilgoci w glebie.

Na terenach nieobjętych powodzią w pierwszej dekadzie miesiąca kończono rozpoczęte w kwietniu sadzenie ziemniaków, siewy buraków cukrowych oraz siewy kukurydzy uprawianej na ziarno i zielonkę. Stopniowo w całym kraju pojawiały się wschody tych roślin. W pierwszej połowie maja powszechnie kwitły drzewa owocowe. W drugiej i trzeciej dekadzie miesiąca pszenica jara, jęczmień jary i owies wchodziły w fazę strzelania w źdźbło, a pod koniec maja rozpoczęło się kłoszenie tych zbóż. Żyto, pszenżyto i pszenica ozima w drugiej i trzeciej dekadzie maja rozpoczęły kłoszenie. Pod koniec miesiąca na przeważającym obszarze kraju obserwowano kwitnienie żyta i pszenżyta, a lokalnie w ostatnich dniach maja rozpoczęło się kwitnienie pszenicy ozimej. W maju obficie kwitł rzepak ozimy. W połowie maja trawy łąkowe wykłosiły się i rozpoczęło się ich kwitnienie. Pod koniec miesiąca lokalnie przystąpiono do zbioru pierwszego pokosu siana łąkowego. Częste opady deszczu nie sprzyjały dosuszaniu siana.

W maju i w czerwcu w wielu rejonach kraju w wyniku powodzi i podstopień wiele gospodarstw odnotowało straty w uprawach i na trwałych użytkach zielonych.

Warunki wegetacji roślin i przeprowadzania prac polowych na terenach niezalanych w wyniku powodzi w czerwcu były zróżnicowane. Uwilgotnienie wierzchniej warstwy gleby na początku miesiąca zabezpieczało potrzeby wodne roślin, a ciepła i słoneczna pogoda sprzyjała ich wzrostowi i rozwojowi. Pod koniec miesiąca w wyniku niedoboru opadów oraz utrzymywania się cieplej i słonecznej pogody następowało szybkie wyczerpywanie się zapasów wody w glebie.

W czerwcu obserwowano kwitnienie zbóż jarych i ozimych oraz dojrzewanie rzepaku ozimego. Pod koniec miesiąca w całym kraju zakwitły ziemniaki, a żyto, pszenżyto i pszenica ozima weszły w fazę dojrzewania.

W ciągu miesiąca na obszarze całego kraju powszechnie prowadzono sianokosy. Pod koniec czerwca na ogół prace te zakończono. W wielu rejonach Polski z powodu niedoboru opadów pogorszyły się warunki wegetacji upraw rolnych i ogrodniczych a także roślinności na trwałych użytkach zielonych.

Tabl. 1. Temperatura powietrza i opady w okresie od jesieni 2009 r. do wiosny 2010 r.

Wyszczególnienie	<i>Średnia krajowa temperatura powietrza</i>		<i>Średnie krajowe sumy opadów</i>	
	°C	odchylenie od normy ^{a/}	mm	% normy ^{a/}
JESIEŃ ^{b/} 2009				
Wrzesień	14,8	1,9	34,8	60,7
Październik	7,1	-1,2	81,7	184,2
Listopad	5,8	2,8	48,1	116,4
ZIMA ^{b/} 2009/2010				
Grudzień	-1,0	-0,8	42,5	106,5
Styczeń	-7,1	-5,3	33,2	107,8
Luty	-1,7	-0,9	25,6	95,5
WIOSNA ^{b/} 2010				
Marzec	3,2	0,4	33,8	98,6
Kwiecień	8,5	1,0	33,6	80,1
Maj	12,2	-0,7	155,3	259,0
LATO ^{b/} 2010				
Czerwiec	16,8	1,0	66,8	80,3

a/ jako normę IMiGW przyjmuje od 2002 r. średnie z lat 1971-2000.

b/ średnie miesięczne /obliczenia GUS na podstawie danych IMiGW/.